Viite: Puolustusvaliokunta keskiviikko 29.03.2017 klo 9:50 / VNS 3/2017 vp / Asiantuntijapyyntö

VNS 3/2017 vp Valtioneuvoston puolustusselonteko; Kokonaisturvallisuuden konsepti, yhteiskunnan kriisinsietokyky

Sisäministeriön rajavartio-osasto yhtyy puolustusselonteon toimintaympäristön kuvaukseen ja pitää tärkeänä selonteossa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamista puolustuskyvyn turvaamiseksi. Puolustuskyvyllä turvataan Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus - ei sen enempää tai vähempää.

Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut nopeasti lähialueen kriisien, terrorismin ja laajan laittoman maahantulon takia. Hybridiuhat ovat lisääntyneet ja nousseet osaksi turvallisuuspoliittista keskustelua. Turvallisuustilanteen ennustettavuus on heikentynyt. Rajavartiolaitos on keskeinen toimija sisäisen turvallisuuden ylläpitämisessä. Rajavartiolaitoksella on aluevalvonnan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tehtäviensä vuoksi valmius, osaaminen ja toimivalta vastata myös ulkoisen turvallisuuden uhkiin.

Kokonaisturvallisuus

Suomessa yhteiskunnan varautuminen toteutetaan kokonaisturvallisuuden toimintamallin mukaisesti sekä säädöspohjaa kehittämällä. Kokonaisturvallisuuden toimintamallissa kuvattu yhteiskunnan elintärkeät toiminnot tukevat toisiaan ja siten vahvistavat yhteiskunnan kriisinsietokykyä. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot muodostavat poikkisektoraalisen kokonaisuuden. Näiden toimintojen ylläpito edellyttää kiinteää yhteistoimintaa, varautumista sekä harjoittelua viranomaisten ja yhteiskunnan eri toimijoiden kesken.

Sisäinen turvallisuus

Rajavartiolaitoksella on keskeinen rooli sisäisen turvallisuuden ylläpidossa, joka on osa kokonaisturvallisuutta ja yksi yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista.

Rajojen koskemattomuus ja loukkaamattomuus on itsenäiselle valtiolle merkittävä arvo. Uskottava rajaturvallisuusjärjestelmä ennaltaehkäisee ja paljastaa turvallisuusuhkia. Erityisen tärkeä tämä on hybridiuhkien torjunnan osalta, jolloin vaikuttaminen voi olla alkuvaiheessa vaikeasti tunnistettavissa. Tässä vaiheessa voidaan hyödyntää Rajavartiolaitoksen normaaliajan toimivaltuuksia ja osaamista.

Rajavartiolaitoksen johdolla tehtävällä viranomaisyhteistyöllä, varautumissuunnittelulla ja kolmannen sektorin hyödyntämisellä varmistetaan meripelastustoimen suorituskyky.

Rajavartiolaitoksen ja puolustusvoimien välinen yhteistyö ja virka-apujärjestelyt ovat toimivia sekä rajaturvallisuuden häiriötilanteisiin varauduttaessa että meripelastustehtävissä. Puolustusvoimien virka-apua Rajavartiolaitokselle kehitetään käynnissä olevassa säädöshankkeessa vastaamaan paremmin toimintaympäristön muutoksiin.

Maanpuolustus

Maanpuolustus on osa Suomen kokonaisturvallisuutta ja yksi yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista.

Rajavartiolaitoksen keskeinen rooli osana puolustusjärjestelmää on kuvattu selonteossa hyvin. Rajavartiolaitos osallistuu valtakunnan puolustamiseen. Rajavartiolaitoksen korkeaa valmiutta, toimivaltuuksia ja suorituskykyä hyödynnetään puolustusjärjestelmän tukena alueellisen koskemattomuuden valvonnassa ja turvaamisessa. Tilanteen niin edellyttäessä rajajoukkoja tai niiden osia voidaan liittää puolustusvoimiin. Rajajoukkoja käytetään maa- ja meripuolustuksen tehtäviin osana puolustusjärjestelmää. Rajavartiolaitoksen puolustussuunnittelu ja -valmistelut toteutetaan yhteistoiminnassa puolustusvoimien kanssa.

Rajavartiolaitoksen keskeinen rooli puolustusjärjestelmän osana on perusteltua nimenomaan yhteiskunnan kokonaisedun kannalta. Näin on ollut koko Rajavartiolaitoksen lähes 100-vuotisen historian ajan. Rajaturvallisuus- ja meripelastustehtävien jokapäiväinen hoitaminen rajalla ja sen läheisyydessä, saaristossa sekä Ahvenanmaalla takaavat korkean valmiuden myös alueellisen koskemattomuuden turvaamiseen. Henkilökunnan sotilaallinen peruskoulutus ja sisäinen sotilaallinen järjestys varmistavat suorituskyvyn sotilaallisen maanpuolustuksen tehtäviin.

Ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden kytkeytyminen toisiinsa näkyy konkreettisesti Rajavartiolaitoksen tehtävissä ja sen toiminnan alueellisessa kohdentumisessa. Rajavartiolaitoksella on itsenäinen asema toimivaltaisena viranomaisena sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden rajapinnassa. Rajavartiomiehet työskentelevät jatkuvasti tehtävissään valtakunnan rajalla, rajanylityspaikoilla ja saaristossa. Rajavartiolaitoksella on kyky tehostaa rajavalvontaa uhkaperusteisesti. Rajavartiomiehillä on aluevalvontaviranomaisina jatkuva valmius alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen. Myös sotilaallisissa uhkamalleissa rajaturvallisuusjärjestelmä suorituskykyineen on uhkaan vastaamisessa keskeinen osa Suomen puolustusta. Rajavartiolaitoksen johtoon perustettavat rajajoukot valmistautuvat sotilaallisen maanpuolustuksen tehtäviin sekä tehostavat rajaturvallisuuden ja aluevalvonnan toteutusta. Rajavartiolaitoksella on kyky aloittaa maanpuolustuksen tehtävät nopeasti kehittyvissä uhkatilanteissa Suomen puolustamiseksi.

Rajavartiolaitoksen yhteistyö puolustushallinnon kanssa on tiivistä kaikilla tasoilla. Maanpuolustuksen suunnittelu, koulutus ja harjoittelu tapahtuvat yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti. Rajavartiolaitos kouluttaa asevelvollisia rajaturvallisuuden häiriötilanteisiin ja sotilaallisen maanpuolustuksen tehtäviin raja-alueella. Rajajoukkoihin sijoitettu henkilöstö ja materiaali on suunniteltu yhteistyössä puolustusvoimien kanssa tukemaan sotilaallista maanpuolustusta. Rajajoukoilla on selkeä paikka maanpuolustuksen järjestelmässä valtakunnan rajoilla.

Kansainvälinen toiminta

Suomen mahdollisuuksia antaa ja ottaa vastaan kansainvälistä apua kehitetään parhaillaan eduskunnan käsittelyssä olevilla säädöshankkeissa, joissa huomioidaan olemassa olevat eurooppalaiset järjestelyt rajaturvallisuustehtäviin liittyvän avun vastaanottamiseksi ja antamiseksi. Myös puolustusvoimien mahdollisuus tukea Rajavartiolaitosta näissä tehtävissä on säädöshankkeissa huomioitu.